

LA METAMORFOSI DE LES AUS EN ELS AIGUAMOLLS POESIA, ART I CIÈNCIA D'AVANTGUARDA

Practicant com sóc de la poesia d'avantguarda i enaltidor de les relacions que aquesta estableix amb la ciència, tot sovint se'm demana què tenen en comú «la imaginació» –irracional– dels uns i la «demostració» –racional– dels altres, quan de fet no són termes excloents. Responc tot d'una que l'avantguarda ha existit sempre i que tant es manifesta en l'ordre moral com en el polític, adés en l'estètic, adés en el científic. Establint de bon principi una distinció entre el sistema religiós, que es fonamenta en la fe; el sistema ètic, que acorda pactes entre diferents; i el sistema estètic, que va per lliure; ben aviat hauré d'afegir que la ciència no té per vocació la de revelar –religió–, ni la d'acordar –ètica–, sinó la d'escodrinyar i cercar regles invisibles. Hipòtesis, al capdavant, que seran vàlides, en la seva provisionalitat, mentre una nova lectura o tendència –«l'oscil·lació del gust canviant», en diem en art– no creï un nou paradigma.

Assumir els errors d'interpretació és el que constitueix la història de la cultura. El que té de diferent la ciència de la filosofia és que tot posant preguntes, la ciència només es val de la darrera resposta, mentre que la literatura, a més de ser continuïtat, arrossega memòria, com les paraules. En literatura, s'han escrit extraordinaris llibres teològics per bé que Déu no existeix. En filosofia continuen citant Plató i Aristòtil, car el primer considerava que el semen era la millor substància que trobant-se en el cervell –com les idees–, es liquava per l'espina i sortia pel membre masculí. La deriva de Plató barrejada amb el catolicisme donarà el vestuari dels convents de clausura. Aristòtil, tan brillant en la configuració d'imatges de retòrica, observant la migració de les aus, establí que hi ha ocells que es «metamorfosaren». En fi, la ciència regala imatges literàries de primer ordre.

L'humanisme i la ciència tenen en comú el seu desenvolupament en la tècnica. Per això l'art s'ha procurat d'avançar en les representacions amb instruments d'òptica, i deu ser, l'art, de totes les arts, la més darwinista. En canvi, la poesia narrativa i la poesia d'experiència observen i descriuen el món des d'una noció del temps lineal, com a molt newtonià, i d'un espai antropocèntric. Però la poesia d'avantguarda,

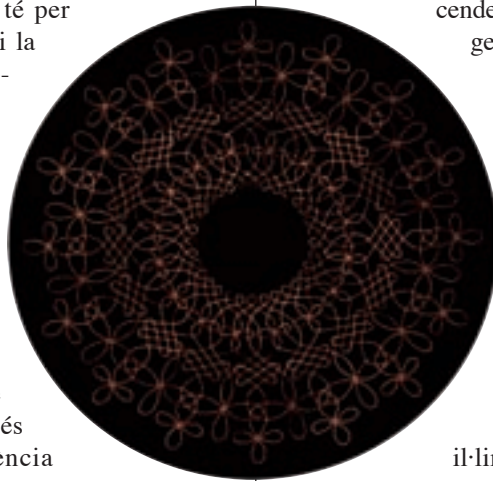
com la ciència experimental, arrisca en la investigació, sense préstec, ni còpia, i, recelosa, ofereix un camp de relacions original, inèdit, si més no catastròfic, atzarós, obert.

Ara bé, quan es posen en relació les lleis de la ciència i les apliquen al món de les lletres i l'humanisme, la paradoxa, l'humor i l'absurd estan servits. Vaig poder experimentar aquest fet traslladant la biologia clàssica en on i com viuen els llibres i com s'escriu i llegeix. El llibre que en resultà, *La dificultat*, va ser considerat com una provocació. «La genètica és una ciència clàssica que es demana per què els llibres dels descendents s'assemblen als llibres dels progenitors.» Més encara hauríem de sacsejar el món de les idees i més hauríem d'interpel·lar també la política com l'art de construcció del real. Massa sovint la política jutja l'estètica i la constreny, malgrat la llibertat d'expressió conquerida. També la política prejutja la innovació científica, la qual mereixeria més atenció que els comitès d'ètica previs a la legislació.

Anem aprenent que el saber és il·limitat, inabastable. Enllà dels grans esquemes conceptuals, com més rebentem la veritat única, més creix el coneixement del real. El món científic i racional fa transparents les lleis i una munió d'observadors fraternals atorguen a l'objectivitat un estatut de provisionalitat. Inestabilitat i complexitat fan del món un ésser actiu. Ciència, art i poesia, i pensament es posen al costat de la tècnica per interrogar, descriure i inventar el real, mentre l'esdevenir de la política, a l'inrevés, es tanca en l'aritmètica. Entre l'infinit del saber que desafia el llenguatge mateix, l'imaginari polític redueix paradoxalment la capacitat de transformar i buscar la veritat, tot minvant la llibertat. O alimentem la democràcia amb més cultura d'avantguarda –i més cultura científica d'avantguarda– o la política limitada a la partitocràcia pragmàtica matarà la vida. A fi que els humans de la societat tancada esdevinguin creatius, la ciència i el saber prenen foc als dogmes amb més poesia.

VICENÇ ALTAIÓ

Poeta, assagista i traficant d'idees, és el director de KRTU (Cultura, Recerca, Tecnologia, Universals)

IL·LUSTRACIONS: JESÚS GALDÓN. *Lux me fecit I* (pàgina anterior), *Lux me fecit II*, fotografia digital color. Any: 2005-06

«A partir de la sèrie de gravats de Dürer "Sechs Knoten" dibuixo de nou amb la llum d'una espelma votiva aquests arabescos que ja va fer també Leonardo Da Vinci, que va copiar del món àrab, que prové de la geometria oriental, que s'allunya en l'abstracció primitiva, i que finalment, s'endinsa en una mena de dibuix continu que estructura una idea de la continuïtat que tots dibuixem amb el traç de les nostres petjades.»

Jesús Galdón, 23-05-2006